

De matrix – een voorproefje

De centrale leerlijn van Intro bestaat uit het ontwikkelen van vaardigheden. Vaardigheden op muzikaal gebied en vaardigheden op metacognitief gebied.

Muzikale vaardigheden

1. Muzikaal materiaal
2. Creatieve vaardigheden
3. Luistervaardigheden

Metacognitieve vaardigheden

1. Samenwerken
2. Verbreding referentiekader (out of the box denken, creative commitment, onderzoeksvaardigheden)
3. Reflectie & feedback

Elk van deze zes gebieden van vaardigheden zijn uitgewerkt in 9 niveaus, die met 1 t/m 9 sterren op de modules zijn aangegeven.

De beschreven vaardigheden zijn cumulatief. Dat betekent dat bij één niveau genoemde vaardigheden in alle daaropvolgende niveaus kunnen voorkomen en aldus verder ontwikkeld worden.

Er volgen nu twee voorbeelden uit de leerlijnen van muzikale en metacognitieve vaardigheden. Voor de leerlijnen *muzikaal materiaal* en *samenwerken* kunt u zien hoe de vaardigheden zich per sterniveau ontwikkelen. Gedurende de ontwikkeltijd van Intro zal de matrix steeds verder aangevuld en verfijnd worden. Bij elke module van Intro komt een overzicht waar deze module in de matrix 'staat', samen met een overzicht van behandelde begrippen. Op deze wijze kunt u op eenvoudige wijze een doorlopende en complete leerlijn uit de beschikbare modules samenstellen.

Muzikale vaardigheden - 1. Muzikaal materiaal

- A. Zing/speel vaardigheden
- B. Complexiteit van het materiaal
- C. Textuur
- D. Vorm en lengte van het materiaal

A. Zing/speel vaardigheden

Hierbij gaat het om de vaardigheden die het materiaal vraagt van de leerling. Bijvoorbeeld: toon houden, maat houden, strak samenspelen, met expressie musiceren, een akkoord kunnen pakken op een keyboard, de vereiste motoriek om een bepaald ritme te kunnen volhouden. De (on)afhankelijkheid van een (door docent of CD) meegespeelde begeleiding is tevens een indicator. Maar ook de benodigde kennis. Bijvoorbeeld: de notennamen en –waarden, de noten kunnen vinden op een toetsenbord. Bij zingen komt daar nog het niveau van de gebruikte tekst/taal bij.

B. Complexiteit van het materiaal

Dit onderdeel gaat over de muzikale inhoud van het materiaal zelf. Bijvoorbeeld: toonomvang, ritmische complexiteit, de mate van voorspelbaarheid (veel weinig herhalende motieven).

C. Textuur

Textuur zegt iets over het aantal lagen of partijen in een muziekstuk, maar ook over de melodische, ritmische en harmonische inhoud van die partijen. Als er meer dan één zang- of speelpartij is, dan is met name de ritmische (on)afhankelijkheid van die partijen een belangrijke graadmeter voor het niveau. Maar ook het aantal partijen en de ritmisch/melodische relatie tussen de partijen zijn indicatoren voor de moeilijkheidsgraad.

D. Vorm en lengte van het materiaal

Hier gaat het om de lengte van het te spelen/zingen stuk, over het aantal vormonderdelen en over de mate van diversiteit binnen deze onderdelen.

Voorbeeld van een uitgewerkt gedeelte van de matrix

Met 'kan spelen/zingen' wordt hieronder bedoeld:

- bij spelen: ritmisch correct, in de puls, strak in het samenspel met anderen of de gegeven begeleiding, met de correcte toonhoogtes.
- bij zingen: zuiver, met frasering en expressie, met een duidelijke articulatie en correcte uitspraak van de tekst.

Matrix muzikaal materiaal	
Niveau ster:	De leerling kan:
1	Zing/speel vaardigheden: <ul style="list-style-type: none"> - een korte eenstemmige melodie meespelen met een gegeven begeleiding. - een eenstemmige zangmelodie zingen met gegeven begeleiding. - de stamtonen kennen en vinden op het keyboard. De taal is Nederlands of Engels op het niveau van groep 8. Complexiteit van het materiaal: <ul style="list-style-type: none"> - ritmisch ostinate partijen spelen met per partij 3-4 verschillende tonen/akkoorden. Zangpartijen bevatten veel herhaling. Textuur: <ul style="list-style-type: none"> - een 2-3 –stemmige homofone akkoordbegeleiding spelen. - een ritmische ostinaat of een ostinate bas spelen, samen met een (gezongen of gespeelde) melodie. - een eenstemmige melodie zingen.

	<ul style="list-style-type: none"> - een canon zingen. <p>Vorm en lengte van het materiaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liederen zingen met een couplet/refrein structuur. - partijen spelen van vier maten lang.
2	<p>Zing/speel vaardigheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zelfstandig (zonder gegeven begeleiding) een eenstemmige of (samen met anderen) een homofone tweestemmige partij spelen. - de kruizen en mollen kennen en vinden op het keyboard. <p>Engels is op niveau klas 1 vmbo/havo.</p> <p>Complexiteit van het materiaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij een eenstemmige zangmelodie call-and-response toevoegen. Zang- en speelmelodieën bevatten af en toe een melodische of ritmische variatie of een onverwachte wending. <p>Textuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tweestemmige, homofone melodiepartijen spelen. - een ostinate bas combineren met een homofone akkoordbegeleiding. - een gezongen melodie combineren met een homofone akkoordbegeleiding. - twee ritmisch sterk verschillende ostinate partijen door elkaar spelen (bijvoorbeeld halve noten tegen een eenvoudig syncopisch ritme). <p>Vorm en lengte van het materiaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liedjes met een bridge of pre-chorus zingen. - in een homofone akkoordbegeleiding of een ostinate partij twee ritmes met elkaar afwisselen (bijvoorbeeld in een couplet en refrein).
3	<p>Zing/speel vaardigheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - korte stukken van een lied tweestemmig zingen in parallelle tertsen/sexten. - bewust een klankkleur/instrument kiezen, passend bij de (functie van de) gegeven partij. - op het gehoor bastonen vinden bij een akkoordbegeleiding. - dynamiek, articulatie en herhalingstekens herkennen en uitvoeren. Engels op niveau klas 2 vmbo/havo. De leerling kan dit (ritmisch) juist uitspreken bij hoger tempo/snellere passages. <p>Complexiteit van het materiaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liedjes met een grotere ritmische complexiteit uitvoeren. - meertalige teksten zingen. <p>Textuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tweestemmige melodiepartijen samenspelen met een ostinate (bas, ritme) partij. - een gezongen melodie combineren met twee ritmisch onafhankelijke begeleidingspartijen (bijvoorbeeld: akkoorden en een bas- of ritmepartij) en dit afwisselen in bijvoorbeeld intro/couplet/refrein. <p>Vorm en lengte van het materiaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liedjes met pre-chorus en bridge zingen. - intro, tussenspel of coda spelen bij een gezongen lied.
4 etc. tot ster 9	(Uitwerking wordt vervolgd t/m sterniveau 9.)

Metacognitieve vaardigheden - 1. Samenwerken

Onder samenwerken wordt al het werken verstaan waarin een opdracht wordt uitgevoerd en er sprake is van *interactie*. De interactie kan zijn tussen leerlingen onderling (in duo's, trio's of andere groepjes) maar ook tussen leerling(en) en docent. In deze zin is al het werken in de klas dus 'samenwerken'.

Er is sprake van samenwerking tussen leerlingen zodra opdrachten in tweetallen uitgevoerd gaan worden. De rol van de docent verandert daardoor.

In alle gevallen is het van belang dat de docent bij aanvang van de les de opdracht uitlegt en aangeeft waaraan het werk moet voldoen. Hierin onderscheidt hij muzikale en cognitieve doelen maar ook sociale doelen.

Zodra leerlingen onderling gaan samenwerken (te starten bij duo's), kan er sprake zijn van 'samenwerkend leren' (anders genoemd: coöperatief leren) maar niet per se. Onderscheidend daarin is o.a. de samenstelling van het groepje (homogeen of heterogeen qua sterke/zwakke leerlingen), de mate waarin ze elkaar nodig hebben voor een positief resultaat en in hoeverre de deelname van de groepsleden gelijk is. De docent kan hier keuzes in maken.

De complexiteit van de samenwerking en de mate waarin de leerlingen daarin afhankelijk zijn van de groep of van de docent wordt in de matrix per ster aangegeven.

Voorbeeld van een uitgewerkt gedeelte van de matrix

Matrix samenwerken	
Niveau ster:	De leerling kan:
1	<ul style="list-style-type: none"> - met de klas een lied zingen, een (eenstemmig) spelstuk uitvoeren onder leiding van de docent. - in z'n eentje een (korte) improvisatie- of componeeropdracht uitvoeren, daarbij gecoacht door de docent. - een luistervraag beantwoorden en die onder leiding van de docent bespreken in de klas.
2	<ul style="list-style-type: none"> - met een groep uit de klas een lied zingen (bijvoorbeeld in wisselzang), onder leiding van de docent. - met een groep uit de klas een onderdeel van een spelstuk uitvoeren, onder leiding van de docent. Andere groepen spelen andere onderdelen; de leerling moet dus wachten en inpassen. - in duo's – met een zelf gekozen duopartner – een (korte) improvisatie- of componeeropdracht uitvoeren, waarbij de opdracht voor beide hetzelfde is en waarvoor dus gezamenlijke consensus en oefening noodzakelijk is. - verantwoordelijkheid dragen voor zijn eigen handelen.
3	<ul style="list-style-type: none"> - met een groep uit de klas een stem uit een lied zingen terwijl de rest van de klas iets anders zingt (bijvoorbeeld de tweede stem bij een refrein), onder leiding van de docent. - met een groep uit de klas een partij in een meerstemmig spelstuk uitvoeren onder leiding van de docent. - in duo's een (korte) improvisatie- of componeeropdracht uitvoeren, waarbij beide op elkaar moeten reageren of elkaar moeten aanvullen. De leerling kan aan de rest van de klas vertellen wat hij en zijn duopartner gedaan hebben. - de verantwoordelijkheid voor zijn eigen handelen en de uitkomst van de opdracht delen met zijn duopartner. - in duo's luistervragen bespreken en beantwoorden en aan de rest van de klas vertellen wat hun antwoord is.
4 etc. tot 9	(Uitwerking wordt vervolgd t/m sterniveau 9.)